

SLUTTRAPPORT FOR INNOVASJONSPROSJEKTET

«SAMSKAPING MED ETISK REFLEKSJON»

SAMARBEID MED PÅRØRENDE
OM GODE LIV
FOR UTVIKLINGSHEMMEDE I OMSORGSBOLIG
I BÆRUM KOMMUNE

Prosjektgruppe

Prosjekteier: Fredrik Vogt Jacobsen

Prosjektleder: Jesper Halvorsen

Prosjektansvarlige: Ingrid Fosse og Maria Emilie Moen

Sluttrapport utarbeidet av

Ingrid Fosse og Maria Emilie Moen

September 2022

Innhold

1. Oppsummering av prosjektet.....	3
2. Prosjektets mål.....	4
3. Prosjektets aktiviteter.....	5
4. Prosjektets milepæler.....	6
5. Evaluering.....	6
5.1. Suksessfaktorer.....	6
6. Risiko.....	7
7. Gevinster.....	8
8. Videre arbeid.....	9
9. Kontaktinformasjon.....	10

«Det å diskutere etiske dilemma med pårørende ser jeg på som en viktig del av hverdagen vår.

Å se realiteten i situasjoner og hvordan vi kan gjøre ting best mulig for beboer ut i fra funksjonsnivå. Det at pårørende føler en frustrasjon, og blir møtt på det, ser jeg på som viktig». (Ansatt).

«Dere er tettere på og ser ting fra et faglig perspektiv som det er veldig nyttig, lærerikt og interessant å høre om. Jeg vil gjerne delta flere ganger». (Pårørende).

«Jeg synes det var fint å få innsyn i hvordan boligen jobber for å ivareta en best mulig oppfølging. Det var også bra at vi som familie fikk mulighet til å komme med innspill». (Pårørende).

1. OPPSUMMERING AV PROSJEKTET

Rud-Vøyenenga samlokaliserte boliger (RUVE) mottok i 2019 innovasjonsmidler fra Bærum kommune. Målet med prosjektet var å forbedre samarbeidet med pårørende gjennom å bruke SME-modellen sammen med dem. Modellen er et refleksjonsverktøy utarbeidet av Senter for medisinsk etikk (SME) ved UIO, som brukes til gruppebasert refleksjon om etiske utfordringer. Utgangspunktet for refleksjonen er et problem ansatte, pårørende eller beboere opplever i tjenesten som skal gis, der verdier kommer i konflikt og det er vanskelig å finne en god og riktig løsning. Systematisk etisk refleksjon med SME-modellen er forankret i Bærum kommune.

SME-modellen er nyttig for å reflektere over hvilke tjenester kommunen kan bidra med og hva berørte parter kan gjøre for å bidra til best mulig livskvalitet for beboeren. Forskning har vist at systematisk etikkrefleksjon er nyttig i helsetjenesten. Det er imidlertid svært lite forskning på involvering av pårørende i refleksjon over etiske dilemmaer, så bruk av denne metodikken sammen med pårørende er å regne som nybrottsarbeid.

Bakgrunn for prosjektet var blant annet at ansatte og avdelingsledere ved flere avdelinger på RUVE opplevde at uenighet og manglende dialog førte til konflikt og samarbeidsproblemer med pårørende, noe som også påvirket arbeidsmiljøet negativt. Tjenestestedet Hauger Park på RUVE inviterte pårørendegrupper til etikkrefleksjon med SME-modellen i 2018. Erfaringene og tilbakemeldingene fra disse gjennomføringene, viste en økt forståelse for hverandres verdier, perspektiver og roller, noe som igjen førte til søknad om innovasjonsmidler. Da Bærum kommune vant etikkprisen i 2019 var gjennomføringen av refleksjon med pårørendegrupper med i vurderingen av tildelingen.

I prosjektet har vi gjennomført ti etikkrefleksjoner med enkeltpårørende på ulike avdelinger på RUVE. I tillegg ble det gjennomført tiltak som etikkveiledersamlinger, møter med avdelingsledere og oppfølging av etikkveiledere og personal. Som forberedelse til etikkrefleksjon med pårørende ble det utført etikkrefleksjon i personalgruppa, samt gjennomført grundig gjennomgang av beboeres vedtak og prosedyrer med primærkontakt. Gode forberedelser er viktig for at etikkveileder og primærkontakt skal møte pårørende på en

trygg måte. I prosjektet inviterte vi pårørende hvor det er dialog. Det kan være uenighet, men det må være mulig å snakke sammen.

Etter å ha gjennomført refleksjon med pårørende opplever vi bedre samhandling, økt felles forståelse for beboers behov og verdier, og hverandres roller. Samtidig blir det tydelig hvilke verdier som skal styre tjenestene og hvilke prinsipper, retningslinjer og lovverk vi skal jobbe etter. Som ansatte ble vi mer bevisste på hva som er riktige tjenester. Forståelsen for at SME-modellen er nyttig har også økt. Vi har erfart at etikkrefleksjon med pårørende kan bidra til å avklare forventninger og bedre kommunikasjon og samarbeid, noe som igjen kan gi økt kvalitet i tjenestene. Vi har erfart at forankring kan være tidkrevende og oppleves utfordrende. Ved videre arbeid med og implementering av etikkrefleksjon vil det være nødvendig med fokus på dette.

2. PROSJEKTETS MÅL

Prosjektets mål	Evaluering/erfaring	Forklaring
<ul style="list-style-type: none"> - Etikkrefleksjoner sammen med enkeltpårørende - Øke kompetanse i pårørendesamarbeid - Tryggere pårørende og ansatte - Forventningsavklaring - Felles forståelse - Riktige tjenester - Være i forkant og unngå konflikt 	<ul style="list-style-type: none"> - Mål med antall etikkrefleksjoner med pårørende er nådd. Andre mål er vanskelig å måle, men utfra evalueringer og erfaringer mener vi at vi har nådd målene sammen med prosjektdeltakere 	<ul style="list-style-type: none"> - Det vises til punkt 3, prosjektets aktiviteter
<ul style="list-style-type: none"> - System for etikkrefleksjon og dokumentasjon 	<ul style="list-style-type: none"> - Det er opprettet system for etikkrefleksjon, og for dokumentasjon av etikkrefleksjon 	<ul style="list-style-type: none"> - Innføring og implementering vil ta tid, og det er avhengig av kontinuerlig oppfølging & prioritering
<ul style="list-style-type: none"> - Bedre livskvalitet for beboer 	<ul style="list-style-type: none"> - Oppnåelse av bedre livskvalitet for beboer er vanskelig å vurdere, men vi erfarer økt oppmerksomhet på livskvalitet for den enkelte beboer 	<ul style="list-style-type: none"> - Bruk av SME-modellen gir en strukturert gjennomgang av beboers verdier og interesser

3. PROSJEKTETS AKTIVITETER

Aktiviteter	Kommentar
Prosjektmateriell	Plakater, visittkort, roll-up, logo
Prosjektgruppemøter	Forankring, lederstøtte, organisering av tid til prosjekt
Veiledning av etikkveiledere, primærkontakter og personalgrupper	Jevnlige møter, oppfølging og forankring
Etikkveiledersamlinger	Veiledning, erfaringsdeling, kompetanseheving. Birgit Arnekleiv har bidratt på samling.
Ressursark	Ressursark for etikkveiledere/personal, om etikk, dilemma, refleksjon, verdier, kommunikasjonsregler, lover/retningslinjer
Aktivitetsplan for forberedelser og oppfølging av hver enkelt etikkrefleksjon med pårørende	Planlegging, gjennomføring og evaluering av etikkrefleksjon med pårørende
Kompetanseplan for etikkveiledere	Oversikt over etikkveilederes erfaring og gjennomføring av etikkrefleksjoner
Felles mappestruktur og dokumentasjonssystem i pasientjournal	Skape oversikt, felles struktur, bidrar til implementering/system
Kompetansehevende kurs for prosjektdeltagerne	Konferanser, seminar, kurs i regi av K.S og SME/UIO
Etikkveilederkurs for nye etikkveiledere RUVE	Gjennomført av Birgit Arnekleiv, ansvarlig for etisk kompetanseheving i BK
MBM-møte	Nå ut til verneombud og tillitsvalgte
Etikkrefleksjon med personalgruppe	Forankring, trygging, bør skje fast minimum 1 x i måneden
Etikkrefleksjon med ledere og fagansvarlige	Forankring og tverrfaglig arbeid
Prototype etikkrefleksjon med pårørende	Test av etikkrefleksjon med pårørende
Etikkrefleksjon med pårørende	Utført ti refleksjoner med SME-metoden sammen med pårørende
Evaluerings skjema til personal og pårørende	Utarbeidet skjema i samarbeid med Birgit Arnekleiv og forsker fra VID-høgskole
Samarbeid med Birgit Arnekleiv, spesialrådgiver i BHT, koordinator for etisk kompetanseheving i Bærum kommune	Ressursperson i prosjektet, bidratt med opplæring i etisk refleksjon og SME-metoden og på etikkveiledersamlinger
Samarbeid med VID-høgskole og Senter for medisinsk etikk ved UIO	Samarbeid med forskere om evalueringsforskning, kvalitativ studie, intervju med deltakere. Initiert av Birgit Arnekleiv
Pårørendestrategien i Bærum kommune	Deltok på møte og bidro med innspill til høring
Oppdrift	Laget promoteringsfilm, blogginnlegg om prosjektet for publisering på Yammer
Yammer	Laget egen side på Yammer – «Samskaping med etisk refleksjon»

4. PROSJEKTETS MILEPÆLER

- Utarbeidelse av prosjektmateriell
- Deltakelse Bærumskonferansen
- Felles mappestruktur og dokumentasjonssystem for pasientjournal
- Etikkveiledere på alle avdelinger på RUVE
- Engasjement og deltakelse fra etikkveiledere og annet personale
- Gjennomføring av planlagte etikkrefleksjoner med pårørende
- Positive tilbakemeldinger fra pårørende og kollegaer
- Fokusgruppeintervjuer med ansatte ved RUVE utført av forskere ved VID-høgskole og SME (UIO)
- Intervjuer med pårørende til beboere ved RUVE utført av forskere ved VID-høgskole og SME (UIO)

5. EVALUERING

Det å måle effekten av etikkrefleksjon er vanskelig, men vi kan si noe om våre erfaringer og presentere refleksjoner og vurderinger av disse. Deltakere har gitt tilbakemeldinger både skriftlig og muntlig.

5.1. Suksessfaktorer

Støtte og forankring

Det har vært avgjørende for prosjektet med støtte fra prosjektgruppen for å nå prosjektets mål. Prosjektleder har gitt tillit, ansvar, støtte, og delegert oppgaver med planlegging og gjennomføring av prosjektet til undertegnede. Tilrettelegging i turnus og tid for prosjektdeltakere har blitt prioritert. Prosjektleder og prosjekteier har sørget for å holde prosjektet i gang i en lang periode med pandemi, og de har i tillegg gjort en viktig jobb med forankring av etikkrefleksjon i ledergruppen og sørget for at ledere har kompetanse i SME-modellen. Det har vært en viktig støtte at etikkrefleksjon med SME-modellen allerede var forankret på RUVE, på personalmøte 1 gang i måneden.

Ferdigheter hos etikkveiledere

Vi har erfart at personer som utfører etikkrefleksjon med pårørende bør vise forståelse og tålmodighet. De bør være i stand til å lytte og vise forståelse for pårørendes utfordringer og ulike perspektiver, og samtidig tydeliggjøre rammene for tjenestene på en trygg måte.

Etikkveiledere trenger støtte for å bli trygge i rollen.

Samarbeid

Birgit Arnekleiv, spesialrådgiver i BHT og koordinator for etisk kompetanseheving i kommunen, er ressursperson i prosjektet og har tatt initiativ til samarbeidet med VID Vitenskapelige høyskole og Senter for medisinsk etikk ved UiO om evaluering av etikkrefleksjon med pårørende. Samarbeidet har bidratt til kvalitetssikring og det har også gitt oss anerkjennelse for at arbeidet vårt med tema pårørendesamarbeid er viktig og relevant. Birgit holder kurs i etisk refleksjon i kommunen for å heve kompetansen hos ansatte. Tilbakemeldinger fra ledere i miljøarbeidertjenesten uttrykker at tilgjengelige kurs og kompetanseheving i etisk refleksjon er viktig.

Deltakelse og engasjement

Pårørende som har blitt invitert til etikkrefleksjon har valgt å delta og kommet med positive tilbakemeldinger. I følge evalueringsskjemaene som ble utfylt i etterkant av etikkrefleksjon, kommer det frem at både pårørende og personale opplevde tema som viktig og relevant for beboer og at samtalen var nyttig og verdifull. De følte seg hørt, fikk komme med sine synspunkter og ønsket å delta igjen.

6. RISIKO

Forankring

Forankring av prosjektet og etikkrefleksjon på tjenestestedet og Bærum kommune for øvrig. Forankring og implementering vil kreve organisatorisk støtte og en implementeringsplan. Intervensjonen bør være samsvarende med behov i organisasjonen. Det vil være viktig å kartlegge lokale barrierer, ressurser og fremmere.

Drift

Utfordrende for driften å ta prosjektmedarbeidere, etikkveiledere og andre ansatte ut av

turnus. Vi erfarte at prioritering av prosjektet ble en utfordring for avdelingsledere. Rollen som prosjektleder vil kreve en del tid og arbeid, og kan komme i konflikt med andre oppgaver.

Pådrivere

Prosjektet er avhengig av pådrivere, ildsjeler og god støtte fra ledere. Det kan være sårbart at pådrivere slutter eller at deres kompetanse ikke blir brukt videre når prosjektet avsluttes.

Det oppleves som utfordrende å bidra til endring og utvikling på egen arbeidsplass, selv om motstand mot nye tiltak og oppgaver er en naturlig del av slikt arbeid.

Erfaringsdeling

Videreføring av erfaringer og oppnådd kompetanse.

Pandemi

Uforutsette ytre hendelser kan forsinke og vanskeliggjøre gjennomføringen av prosjektet.

7. GEVINSTER

- Økt fokus på hva som er god livskvalitet for den enkelte beboer
- Tryggere ansatte og pårørende
- Bedre samarbeid mellom ansatte og pårørende
- Forventningsavklaring med tanke på innhold og kvalitet i tjenestene vi yter
- Økt felles forståelse for utfordringer, muligheter og begrensninger
- Økt fokus på beboers livshistorie, som kan skape større forståelse for beboers ønsker
- Økt kunnskap om lover og retningslinjer
- Økt bevissthet på hva som er riktige tjenester
- Mer strukturerte møter med resultater
- Brukermedvirkning
- Kompetanseheving personale
- Innvilgning av nye midler fra Statsforvalter
- Forskere fra VID-høgskole skal publisere fag- og forskningsartikler om prosjektet

8. VIDERE ARBEID

I 2022 mottok vi nye prosjektmidler fra Statsforvalteren for å jobbe videre med etikkrefleksjon med pårørende, og spre det til andre tjenestesteder- og kommuner. Dette forventes å gi økte gevinster. Implementering av innovasjonen forutsetter at prosjektet er godt forankret hos stedlig ledelse. Det er viktig med forankring i personalgruppen, hos fagutviklingsvernepleiere og avdelingsledere.

Vi foreslår følgende prioriteringer fremover:

Implementering på RUVE samlokaliserte boliger:

Invitere pårørende til informasjonsmøte og etikkrefleksjon.

Tilbud om etikkrefleksjon som samarbeidsmøte nummer 2.

Ansatte følger felles retningslinjer for etikkrefleksjon og system for dokumentasjon.

Tverrfaglig samarbeid om implementering av Nasjonal veileder (2021), vedtak i henhold til Kapittel 9, veiledning og tiltaksarbeid.

Prosjektdeltakere/ansvarlige bør bli «superbrukere» og bidra med implementering og kompetanseheving.

Implementering og forankring i Bærum kommune:

Lage en handlingsplan for markedsføring og forankring.

Dele erfaring og kompetanse.

Knytte prosjektet til Nasjonale veiledere (2017, 2021), pårørendestrategien og til virksomhetsplan for ledere av samlokaliserte boliger.

Spredning av tiltak fra innovasjonen utenfor Bærum kommune

Etablere kontakt med andre kommuner, K.S, nasjonale og fylkeskommunale kompetanse- og utviklingsentre.

Markedsføring av prosjektet.

9. KONTAKTINFORMASJON

Ingrid Fosse - ingrid.fosse@baerum.kommune.no

Miljøterapeut, etikkveileder og kursholder.

Etterutdanning i coaching og relasjonsbasert konfliktarbeid.

Høyskolelektor Norsk Gestaltinstitutt Høyskole.

Maria Emilie Moen - maria.e.moen@baerum.kommune.no

Miljøterapeut med opplæringsansvar, etikkveileder, verneombud.

Gjennomført prosjektlederutdanning i 2021, pedagogisk utdanning i bunn.

RESPEKT ÅPENHET MOT